

B-uppsatsen: mål, krav, bedömning

Kursens mål

Målet med uppsatskursen är att lära sig formulera historiska problem/frågeställningar och att avgränsa och bearbeta ett källmaterial som kan användas för att lösa/besvara dem. Eftersom all historisk kunskap tar sin utgångspunkt i de frågor som forskaren ställer, är det viktigt av central betydelse att lära sig ställa frågor till det historiska materialet. Kursen avser vidare förmedla kunskaper och insikter om hur historisk kunskap produceras och om förhållandet mellan källorna från det förflutna och framställningen av det förflutna.

Krav på uppsatsen

Det finns ett antal krav att uppfylla då man skriver uppsats. Författaren skall:

- identifiera ett undersökningsobjekt, formulera ett syfte och presentera en frågeställning (alltså ställa ett antal frågor)
- ta fram tidigare forskning på området och redogöra för den
- avgränsa och samla in ett adekvat material för att lösa uppgiften
- analysera och resonera kring källorna och besvara de ställda frågorna
- presentera de egna resultaten och relatera dem till tidigare forskning
- färdigställa en text som är klart disponerad och språkligt korrekt
- uppfylla de gällande kraven vad gäller formalia och akribi (belägg av påståenden och korrekta hänvisningar i fotnoterna)

Uppsatsen skall alltså bestå både av redovisning av tidigare forskning och av en analys byggd på primärt källmaterial samt av en resultatpresentation där de egna resultaten relateras till tidigare forskning.

Att arbeta med en b-uppsats

Problemställning

All historisk forskning börjar med en fråga. Sådana frågor kan vara av många olika slag. De kan gälla orsaker, funktioner, förändringsprocesser eller tillstånd och avse allt från betydelsen av en viss händelse eller fenomen till synen på brott och straff eller följderna av katastrofer av olika slag. **Frågorna utmynnar i en problemformulering eller frågeställning**, vilken ibland kan ta formen av en tes eller hypotes.

Historisk forskning syftar till att vinna ny kunskap om det förflutna. Man får alltså inte överta fakta direkt från litteraturen för att besvara sin frågeställning utan resultaten skall bygga på en självständig analys av det genomgångna källmaterialet.

De frågor som ställs i uppsatsen måste gå att besvara utifrån det valda källmaterialet. Många frågor är för komplexa och kräver en betydligt mer omfattande arbetsinsats än de fem veckor som står till buds för att skriva en b-uppsats. Så är till exempel frågan om orsakerna till franska revolutionen i sig intressant och relevant, men den kan inte besvaras inom ramen för en sådan begränsad undersökning annat än med hjälp av tidigare forskning. Därmed skulle uppsatsen inte uppfylla kursens mål att redovisa resultat på grundval av en självständig bearbetning av källmaterial.

Ett vanligt sätt att formulera en frågeställning är att anknyta till arbeten som tangerar det ämne man avser undersöka, alltså till tidigare forskning. Man kan exempelvis välja att undersöka ett problem som tagits upp i tidigare forskning men diskutera det utifrån ett nytt källmaterial. En annan metod är att ta sin utgångspunkt i en forskningsdiskussion där det finns motstridiga resultat och pröva dessa i den egna undersökningen. Man kan också formulera frågor utifrån generella uppfattningar om det förflutna eller utifrån olika teoretiska eller filosofiska perspektiv. Frågeställningen kan också tillspetsas till en tes/hypotes, som sedan drivs undersökningen igenom.

Forskningsläge

Uppsatsen skall innehålla en **kort redogörelse för tidigare forskning på området**. Uppsatsförfattaren måste självt söka litteratur, vilket är en del av uppsatsarbetet; det är alltså inte handledaren som skall ansvara för litteratursökningen.

I en uppsats på denna nivå blir redovisningen av tidigare forskning av naturliga skäl ofullständig. Det räcker således att man tar upp några viktigare arbeten som behandlar den tematik man valt att undersöka. Ett tips är att börja med att låna ett nytt arbete på området för att sedan med hjälp av den litteraturförteckning detta innehåller söka sig till äldre verk. **I resultatredovisningen i slutet av uppsatsen skall man återknyta till forskningsläget, och ange på vilket sätt de egna resultaten förhåller sig till vad tidigare forskning kommit fram till.**

Källmaterial

En central uppgift i forskningsprocessen är att **avgränsa ett källmaterial med vars hjälp man kan besvara sin frågeställning**. Det är viktigt att man presenterar och källkritiskt värderar sitt källmaterial och relaterar det till problemformuleringen/frågeställningen.

Källmaterialet kan vara av många olika slag. Det kan handla om otryckta källor som förvaras på arkiv, men också om olika former av tryckt källmaterial. Så finns det en mängd dokumentpublikationer från både äldre och nyare tid som innehåller exempelvis diplomatarier, lagar, kungliga brev och kungörelser, domboksmaterial etc. Vidare finns det tryckta krönikor och helgonlegender, brevsamlingar och dagböcker. Man kan också använda sig av riksdagstryck och offentliga utredningar, vilka speglar de politiska beslutsprocesserna. Ett annat ofta använt källmaterial är tidningar, tidskrifter och läroböcker. Också bilder och film kan användas som källmaterial.

Vad som är en källa bestäms av frågeställningen. Också tidigare forskning kan användas som källor. En sådan undersökning kallas historiografisk och innebär att man studerar och analyserar hur man i tidigare forskning behandlat ett visst historiskt tema eller skeende som exempelvis häxprocesserna, arbetarrörelsen eller Tysklands enande.

Metod

Metod betyder tillvägagångssätt. Inom historievetenskapen används en rad olika metoder. Man skiljer ibland mellan **kvalitativa** metoder, som avser analys och tolkning av texter och bilder, och **kvantitativa** metoder, som används då man bygger sin undersökning på siffermaterial av olika slag. Skillnaden skall dock inte överdrivas. Så kallade kvantitativa metoder innehåller alltid kvalitativa moment och de kvalitativa metoderna har också en kvantitativ sida. Det viktiga är inte att sätta en "fin" etikett på sin metod utan att redogöra för vad man faktiskt gör. I uppsatsens metodavsnitt tar man vanligen upp sådant som urval, källkritik och definitioner av centrala begrepp. Detta gäller exempelvis begrepp som feodalism, sekularisering, klasskamp, genusordning osv. Om man använder analytiska begrepp eller modeller presenteras dessa. Man bör vidare redogöra för inte bara vilket material man använder utan också vad det är i detta material man tittar på och varför, liksom hur man läser sin text.

Källkritiken är central i all historisk forskning. Med dess hjälp prövas och värderas källmaterialet utifrån bestämda kriterier. I en uppsats på denna nivå kan det vara lämpligt att diskutera källorna och metoden i samma avsnitt.

Metoden kan fungera som en analytisk ram för uppsatsen. Samma funktion har också teoretiska perspektiv och modeller. Det är inte brukligt att använda sig av teorier, alltså system av teser eller hypotetiska påståenden, i uppsatser på b-nivån. Men om man väljer att utgå från ett **teoretiskt perspektiv**, bör detta klart presenteras i inledningen och konsekvent tillämpas i den empiriska undersökningen. Det går alltså inte an att bara redogöra för en teori och sedan inte använda den.

Uppsatsens disposition

I **inledningen** till en uppsats skall man presentera sin problemställning (vad man avser undersöka), sitt källmaterial (de källor som undersökningen bygger på), forskningsläget (böcker och artiklar som behandlar ämnet ifråga eller en angränsande tematik), metoden (tillvägagångssättet) samt arbetets disposition (kort beskrivning av arbetets upplägg). Därefter följer den empiriska **undersökningen**, som ofta inleds med en **bakgrundsteckning**. Denna kan också utgöra ett eget delkapitel. Undersökningen avslutas med en **sammanfattning**, som bör utgöra ett eget kapitel, och en **käll- och litteraturförteckning**. Eventuella bilagor sätts in sist i uppsatsen.

Den empiriska undersökningen

I den empiriska undersökningen gäller det att söka en lösning på det problem eller den frågeställning man formulerat och **besvara de ställda frågorna utifrån en analys av källmaterialet**. Det räcker alltså inte med att referera källornas innehåll. Man måste också på ett logiskt sammanhängande sätt **argumentera** för sin tolkning samt relatera den till tidigare forskning. Man kan emellertid också välja att föra diskussionen med tidigare forskning först i sammanfattningen.

Om man väljer att dela in undersökningen i flera avsnitt, kan det vara lämpligt att ha en kort sammanfattning efter varje sådant avsnitt. Detta är emellertid inget krav. **Ett absolut krav är däremot att alla påståenden som bygger på källmaterial eller tidigare forskning skall beläggas antingen genom en angivelse i brödtexten eller med fotnoter.**

Sammanfattning och slutsatser

Undersökningen avslutas med **en sammanfattning, där de egna resultaten presenteras och sätts i relation till tidigare forskning**. Det gäller att lyfta fram och argumentera för resultaten på ett sådant sätt att läsaren kan godta dem. Presentera gärna också alternativa tolkningar. I de fall de egna resultaten står i strid med tidigare forskning bör detta lyftas fram och diskuteras. Slutsatserna måste innehålla svar på de frågor som formulerats i uppsatsen. Om det visat sig omöjligt att ge konkreta svar, skall detta diskuteras. Men det är i sådana fall bättre att ändra frågeställningen. Inledningen är ofta det sista en historiker skriver färdigt!!

Formalia och språk

Uppsatsen måste uppfylla gängse krav på **akribi** (noggrannhet). Detta innebär att källor och litteratur refereras korrekt, att citaten återges exakt, att alla hänvisningar i notapparat är riktiga och att käll- och litteraturförteckning är utformad på ett funktionellt och konsekvent sätt. Samtliga böcker som använts – men inga andra – skall tas upp i litteraturförteckningen, och alla påståenden som bygger på källor eller tidigare forskning skall beläggas med fotnoter.

Uppsatsen skall vara skriven på korrekt svenska. I kursplanerna för historia står det: ”Ett kompletterande mål för all utbildning inom det humanistiska området är förmågan att korrekt använda svenska språket i tal och skrift”. Sträva efter att skriva enkelt. Undvik alltför komplicerad meningsbyggnad och använd i görligaste mån vanliga ord.

Kriterier för betygssättning

För att bli godkänd på uppsatskursen måste följande formella kriterier uppfyllas:

1. närvaro och aktivt deltagande på uppsatsseminarierna
2. ventilerings av uppsats på ett uppsatsseminarium som där fått minst betyget godkänd
3. aktivitet som opponenter på en eller flera uppsatser.

För att uppnå betyget godkänd måste uppsatsen uppfylla vissa grundläggande krav:

- Presentationen av ämne, syfte och frågeställning skall vara klar och tydlig.
- Uppsatsens olika delar skall hänga ihop logiskt och innehållsmässigt
- Undersökningen skall relatera till tidigare forskning
- Resultatet skall bygga på källmaterial
- Akribin skall vara god
- Uppsatsens skall vara skriven på god svenska

För att uppnå betyget väl godkänd gäller dessutom följande:

- Undersökningen skall relatera till och samtidigt vara **självständig** i förhållande till tidigare forskning.
- Det skall finnas en **tydlig** anknytning till ett större sammanhang, antingen formulerat utifrån tidigare forskning eller från ett teoretiskt perspektiv.
- Undersökningen skall vara analytisk och argumenterande
- Det skall finnas en **tydlig koppling** till tidigare forskning
- Resultaten skall innebära ny kunskap på området

Vid betygssättningen vägs även aktiviteten på seminarierna, inklusive opposition och försvar av den egna uppsatsen, in.

Riktlinjer för opposition på en b-uppsats

- Framgår det klart vad som är undersökningens syfte
- Är de presenterade frågorna relevanta?
- Hänger arbetets olika delar samman?
- Har alla påståenden belagts på ett korrekt sätt.
- Hur förhåller det sig med akribin?
- Har författaren övertolkat sitt källmaterial.
- Är tolkningen kanske anakronistisk.
- Hur förhåller sig författaren till tidigare forskning?
- Är det presenterade resultaten rimliga
- Besvaras de ställda frågorna i resultatredogörelsen
- Hur förhåller sig resultaten till tidigare forskning
- Vilka svagheter har uppsatsen – och vilka styrkor?

Ge ett sammanfattande omdöme